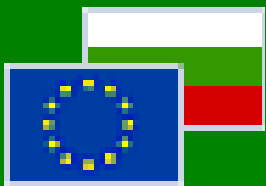
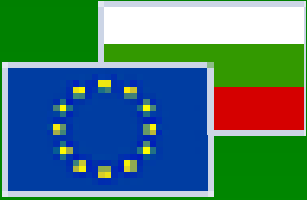

Искуството на Бугарија во користењето на претпристапните фондови

**Виолета Крстева
Министерство за
земјоделство и шумарство -
Република Бугарија**

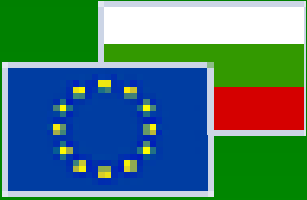

САПАРД е Специјална
прет-пристапна програма на
Европската Унија за развој на
земјоделството и рурален
развој во Република Бугарија

Создавање

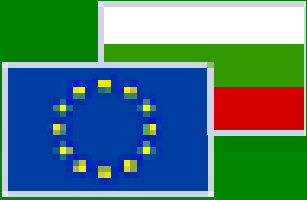
Програмата САПАРД е создадена од Европската Комисија во 1998 година, за да ги помогне напорите на земјите кандидати при подготовката за членство во областа на Заедничката Земјоделска Политика и Заедничкиот Пазар на Европската Унија

Цел

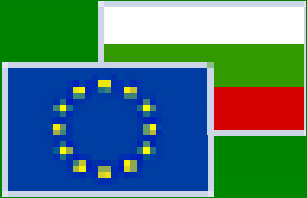
Целта на Програма САПАРД — финансирање на широк спектар на мерки за структурно приспособување на земјоделството и шеми за развој на земјоделскиот сектор.

Периодот за спроведување на Програма САПАРД е 7-годишен - од 2000 до 2006 год.

Средства

- На 20.07.1999 год. Европската Комисија донесува одлука на земјите кандидати да се одобри финансиска помош во висина од 520 милиони евра.
- За Бугарија помошта изнесува 52,124 млн. евра годишно, а со каматите во 2000 година изнесува 53,026 млн. евра.

Исполнување

- За исполнување на САПАРД Програмата беше разработен **Национален план на Бугарија за развој на земјоделството и руралните подрачја 2000-2006 год.**, кој е усвоен 13.09.2000 во Брисел од страна на Комитетот за управување со земјоделските структури и развој на руралните подрачја при Европската Комисија

- Тоа е официјалниот документ, според кој се работеше во текот на 7 години и вклучување на 4 приоритетни области со соодветни мерки во јавниот и приватниот сектор, кои се финансират според САПАРД.

- **Мерки и цели:**

Во Националниот план за развој на земјоделството и руралните подрачја се вклучени следните мерки, врз основа на кои сопствениците, преку изготвени инвестициски проекти, се пријавуваат/кандидираат за финансиска помош по САПАРД Програмата

Мерка 01 - *Инвестиции во земјоделски стопанства*

Таа ги поддржува приватните инвестиции во следните сектори:

- Млеко и млекопроизводство;
- Месо и месопроизводство;
- Трајни насади (овошни градини, лозја и јагодичести култури);
- Зеленчук, цвеќиња, етерично-маслени култури, повеќегодишни медицински растенија, зрнести и маслодајни култури, тутун - високо квалитетни сорти, памук.

- Мерката е насочена кон подобрување на квалитетот на земјоделските производи.
- Таа е фокусирана и кон зголемување на конкурентноста и ефективностa на средно големи земјоделски стопанства.
- Спроведувањето на таа мерка има за цел реструктурирање на земјоделските стопанства и постигнување на конкурентно ниво на развој.

Мерка 02 - Подобрување на преработката и маркетингот на земјоделските и рибните производи подпомага:

- Подобрување на квалитетот, промовирањето и пакувањето на производите;
- воведување на нови технологии поврзани со заштита на животната средина;
- мониторинг на квалитетот и здравствените барања при производството и подобро искористување на нуспроизводи при обработка на отпадоците.

Мерката вклучува шеми за подпомагање на приватните инвестиции, со цел подобрување на преработката и маркетингот во следните сектори:

- ❖ млеко и млечни производи,
- ❖ месо и месни производи,
- ❖ вино, преработка на овошје и зеленчук,
- ❖ преработка на риба

Изборот на тие подсектори е условен од:

- ❖ подобрите извозни можности на тие производи при подобрен квалитет на производството;
- ❖ Потребата тие производи да бидат произведени во согласност со хармонизираното национално законодавство во областа на стандардите за квалитет и хигиена.

Мерка 03 - Развој и диверзификација на економските активности, создавање на услови за мултифункционални дејности и алтернативни приходи

Таа стимулира приватни иницијативи, осигурувајќи дополнителни земјоделски приходи. Целта е:

- ❖ Зајакнување на економијата и условите во руралните подрачја,
- ❖ Подобрување на условите за работа,
- ❖ Намалување на миграцијата на месното население преку развој на мали и средни претпријатија во областа на рибарство, обработка на дрво, бубарство, коњарство, пчеларство и др.,
- ❖ Развој на селски туризам и занаетчиство

Мерка 04 - **Формирање на организации на производители**

Мерката е насочена кон создавање на организации на земјоделски производители, признаени од страна на Министерот за земјоделство и шумарство, при што се признаваат трошоците за формирање и оперативните трошоци за првите 5 години, сметајќи од датумот на одобрување на помошта по САПАРД Програмата

Мерка 05 - Пазари на производители и берзи

Мерката е насочена кон:

- ❖ Изградба на нови или реконструкција на постоечки пазари на производители и берзи во основните производствени центри, пунктови за собирање, сортирање и складирање
- ❖ Создавање на ефективна пазарна организација врз база на пазарно ориентирано производство.

**Мерка 06 - Шумарство, поволни услови
за земјоделски заеми, инвестиции во
шумски стопанства, преработка и
маркетинг на шумски производи**

Основните цели на мерката се:

- Подобрување на условите за одржливо, економично и еколошко управување со шумите, особено кај општините и приватниот сектор, каде се стимулира употребата на напуштено земјоделско земјиште и дополнителни активности во шумите, што ќе придонесе за ефективен развој на напуштените и планинските региони.

- Пошумување и зајакнување на искористувањето, поддршката и подобрување на состојбата со дрвниот фонд, извлекување на дрвната маса до привремените склади, преработка и маркетингот на крупната дрвна маса , со што ќе се помогне на сопствениците на специјализираните шумски компании сами да постигнат одржлива поддршка на производствениот процес.

Мерка 07 - Обновување и развој на селата, грижа за зачувување на руралното наследство и културната традиција која цели:

- ❖ Подобрување на градежната инфраструктура во населените места;
- ❖ Подобрување на средината и условите за култура и рекреација за месните жители и посетители;
- ❖ Зачувување и подобрување на домашното културно и архитектонско наследство;
- ❖ Подобрување на изгледот, содржината на животната средина и хигиенските услови во селата.

Мерка 08 - Развој и подобрување на меѓу селската инфраструктура

■ Главните цели на мерката се :

- ❖ Подобрување на условите за развој на селските стопанства;
- ❖ Подобрување на условите за живот на селското население;
- ❖ Ограничувањ на процесот на брза миграција од руралните региони.

■ Специфични цели

- ❖ Подобрување и развој на патиштата меѓу селата;
- ❖ Подобрување и развој на водоснабдувачката инфраструктура меѓу селата.

Мерка 09

Подобрување на професионалната обука

Опшите цели на мерката се однесуваат на целиот процес на техничка, трговска и финансиска квалификација, кон подобрување на професионалните вештини и компетентност на земјоделските производители и вработените во земјоделското и шумското стопанство, како и конверзија на земјоделските и шумските дејности.

Мерка 10 - *Техничка помош*

Целите на мерката се насочени кон помош за исполнување и следење на Програмата и можните идни измени во Програмата. Тие вклучуваат:

- Помош при следење на исполнувањето на Програмата;
- осигурување на неопходното јавно информирање и транспарентност;
- Помош при истражување, посети и семинари;
- Осигурување на помош од надворешни консултанти;
- Помош при оценка на исполнување на Програмата.

Мерка 11 - Развој на земјоделски дејности насочени кон зачувување на животната средина

Опшите цели на мерката се поврзани со:

- Начините на искористување на земјоделското земјиште во согласност со принципите за зачувување и подобрување на животната средина и нејзините карактеристики, природните ресурси, заштита на загрозени и ретки видови на дивата флора и фауна

- Обработка и управување на ниско интензивните пасишни системи од аспект на зачувување на животната средина;
- Зачувување на земјоделското земјиште со висока природна вредност, природата и историските карактеристики;
- Планирање на дејности во селските стопанства, насочени кон зачувување на животната средина кај земјоделското производство.

Кого поддржува Програмата САПАРД?

Корисниците се разликуваат според различните мерки:

- физички или правни лица, регистрирани како земјоделски производители, по Наредба №3 за создавање и одржување на регистар на земјоделски производители
- физички или правни лица, регистрирани според бугарското законодавство

Кого поддржува Програмата САПАРД?

- Трговски друштва со не повеќе од 25% државен капитал
- Општини, а кај некои од мерките - само Општини од руралните региони од земјата
- невладини организации
- сопственици на шуми и земјиште од шумскиот фонд, како и сопственици и корисници на напуштено земјоделско земјиште

Кого поддржува Програмата САПАРД?

- Трговци поединци, регистрирани во јавен регистар од Националната Управа за шуми по ред на Закон за шумарство
- кооперации со предмет на дејност во областа на дрвната или шумската дејност
- сопственици на шуми и земја од шумскиот фонд
- сопственици и корисници на напуштено земјиште
- признаени организации на производители
- МЗГ (по мерките -Професионална обука и Техничка Помош)

Како се добива помош од САПАРД

Програмата САПАРД е првата програма на Европската Унија, според која директно се субвенционираат бугарските стопанственици , како директна помош за инвестиции во нивните стопанства.

По т.н. “јавни ” мерки, субвенционирањето за производители и преработувачи е 50% од одобрените инвестициски трошоци, а останатиот дел за реализација на проектот го финансира кандидатот. Финансиската помош се исплаќа според реализирање на инвестицијата.

Како се добива помош од САПАРД

- По т.н. “јавни” мерки, корисници се Општините од руралните региони, во кои јавниот принос достигнува до 100 % од вкупната вредност на проектот. Средствата се даваат на Општинската Власт.

Со какви проекти се аплицира по САПАРД?

- Максималниот рок за реализација на инвестициските проекти е 24 месеци
- Минималниот обем на инвестицискиот проект е 1 000 евра, а максималниот - 1 500 000 евра, во зависност од различните области

Услови за помош по САПАРД

- Во рамките на седумгодишниот период на САПАРД, кандидатите можат да се поддржуваат до 5 пати, кога опшата сума на утврдените инвестиции не може да надмине максималниот износ, определен во финансиските услови по секоја мерка

Претходен период на поддршка (од Програма САПАРД кон Програмата за развој на руралните подрачја 2007-2013)

- Рокот за прием на проекти по Програма САПАРД беше до крајот на 2006 г. Со специјална регулатива на Комисијата, на Бугарија и Романија се одлучи да се склучуваат договори со нови корисници по САПАРД до датата на склучување на првиот договор по новата Програма за развој на руралните подрачја 2007-2013 год.

Претходен период на поддршка (од Програма САПАРД кон Програмата за развој на руралните реони 2007-2013

- Исплаќањето на проекти по САПАРД ќе се реализира две години по завршување на Програмата - до крајот на 2008 г.
- Според Програмата за развој на руралните подрачја 2007-2013 г. одобрување на проекти ќе се врши до крајот на 2013 год., а исплаќането на проекти ќе се реализира до крајот на 2015 год.

Исполнување на Програмата САПАРД до 31.05.2007 год

- Од почетокот на Програма САПАРД одобрени се **2 833** проекти со вредност на инвестиции од **2 558 357 687** лева, како субвенции **1 287 550 102** лева. Платените проекти се **1616**, како бесповратна помош изнесува **538 789 000** лева. Најмногу проекти се реализирани по мерката 1 „Инвестиции во земјоделските стопанства” - **1155**.

Исполнување на Програмата САПАРД до 31.05.2007 - во областа на сточарството

- Во областа на сточарството се одобрени **296** инвестициски проекти, со вредност од **324 267 585** лв., обемот на субвенциите е **153 694 888** лв. Во овчарството бројот на проектите е **25** со вредност од **28 660 641** лв. со обем на субвенциите **13 404 201** лв.